

РЕАЛЬНИЙ СССР НА СВІТЛИНАХ АМЕРИКАНСЬКОГО ФОТОГРАФА

У міру сил і можливостей Дін Конгер постарався відобразити так би мовити «непарадну» сторону совєтського життя. Про це у своєму блозі пише популярний білоруський блогер і дослідник СССР Максим Мирович.

Кілька слів про фотографа. Дін Конгер народився 1927 року в Каспері, другому за величиною місті штату Вайомінг. На ранніх етапах своєї кар'єри Дін працював у газеті Denver Post, а потім приєднався як фотограф до Національного географічного товариства. Дін Конгер об'їздив усі Штати, побував у багатьох країнах Європи та Азії, а в період 1960-80-х років здійснив понад 30 поїздок до СССР, де і зробив безліч дуже цікавих фотознімків.

Зрозуміло, просто так кататися по СССР фотографу з «загниваючої Америки» ніхто б не дозволив – про це прямо не говориться, але скоріш за все Дін Конгер їздив з якимось супроводом з «компетентної організації» під виглядом екскурсоводів – це можна зрозуміти з коментарів під деякими світлинами Діна – «автора агітували знімати нові 5-9 поверхові квартали, а не дерев'яні розвалюхи в центрі міста». Думаю, якби не супровід – то Дін називав б усякого «добра» і побільше, але і те, що йому вдалося сфотографувати – вражає і сильно відрізняється від «офіційних» совєтських постановочних фото.

Почну одразу з однієї з найзнаменитіших і найбільш вра-

жаючих світлин Діна – на ній зображена Москва 1960-х років. Фотографія приголомшлива і вмент одним своїм виглядом викриває маячні фрази сталіністів на кшталт «Сталін прийняв Росію з сохою, а залишив з атомною бомбою» – як орали півстоліття тому, так і орють. Цю світлимому обов'язково мали б переглянути усілякі європейські ліваки, які справді думають, що після Сталіна тут почали космічні таксі літати і атомні самохідні плуги працювати.

Вулична торгівля бубликами. Типова ситуація для совєтської торгівлі – якщо з'являвся якийсь один більш-менш пристойний продукт, який відрізнявся від того, що лежало в магазинах, то його часто продавали на вулиці, і завжди до нього стояла черга – будь то хороші й не гнилі яблука, картопля, свіжа риба або бублики. Ще зверніть увагу, який контраст в зовнішньому вигляді щодо молоді жінки і бабусь.

Вуличні дитячі ігри родом з СССР – хлопчак в місті Братську грають в вуличний більярд, який збитий власноруч з дошок і замість сукна покритий старою шерстяною ковдрою в смужку. На задньому плані можна побачити дерев'яний житловий барак. Нагадую, що це кадри життя не в якому-небудь Афганістані, а в «наддержаві», яка пнула наздогнати і перегнати Америку.

Власне, та сама світлина, робити яку Діна Конгер відмовля- ли, намагачись змусити фотографувати нові 5-9-поверхові квар- тали. На знімку зображений старий, вже на третину врослий в землю дерев'яний будинок в Іркутську. Цього ви не побачите в жодному советському фільмі, але треба розуміти, що чимала частина советських громадян жила саме ось так – в давно зогнилих хатах з пічним опаленням і громадським туалетом типу «діра в підлозі» на вулиці.

Ринок Ростові. Теж дуже типове советське фото – жвава тор- гівля якимись жалюгідними яблуками, на які ви зараз і не по- дивилися б. Річ у тім, що нормальні фрукти в СРСР були в де- фіциті, і для поповнення дефіциту вітамінів / клітковини люди купували що завгодно – навіть такі погані яблука.

Ще одне советське торгове убозтво – бочки з совковим роз- ливним квасом, про який фанати СРСР досі згадують з приди-

хом і стогонами – майже як про найкраще в світі советське мо- розиво. Бочки з-під квасу не мили місяцями, через що всереди- ні утворювалася, скажімо так, дуже своєрідна мікрофлора. А ще зверніть увагу на діда з кухлем на передньому плані – зверху в сумці лежить, скоріш за все, дефіцитна копчена риба, загорну- та в папір.

Черга в мавзолей Леніна, в особі якого в СРСР існував особ- ливий культ – дітям з раннього віку вбивали в голову встлякі каз- ки про те, яким хорошим і добрим був дідусь Ленін, Товари- ство чистих тарілок організував та іншу нісенітницю. Не знаю, хто з москвичів добровільно ходив до музею Леніна – здаєть- ся, ці величезні черги біля входу утворювалися з усіляких «тру- дових колективів», які звозили в Москву на екскурсії, та з при- їжджих, у програму відвідування Москви у яких було навіщош включено обов'язкове відвідування зіккурату з сушеною туш- кою Вождя.

Ще один приклад советських культових заходів – хода на Перше травня. На подібні демонстрації в добровільно-при- мусовому порядку виганяли різноманітні трудові колективи, а про те, як саме треба правильно проводити подібні культо- ві демонстрації – советські ідеологи видавали окремі спеціальні книги.

Типово совковий зал очікування – подібні штуки продов- жували існувати десь до середини-кінця дев'яностих. Всі зали очікування на совкових вокзалах були вічно переповнені – ба- гато пасажирів буквально ночували тут під час тривалих пе- ресадок через дорожнечу і недоступність готелів – на фото як- раз можна побачити кілька таких осіб. Якщо хтось вам роз- повідатиме про «доступний і зручний транспорт в СРСР», то ця людина або дурень, або брехун – бо транспорт в СРСР і вся обслуговуюча його інфраструктура була незручною і убо- гою.

Ось ще один приклад – кімната матері і дитини на вокзалі. Як і все в ССРСР, де збиралося більше трьох людей і стояли ліжка – сильно нагадує в'язницю або казарму. Совкові дитячі сади, лікарні, групи продовженого дня – виглядали приблизно так само.

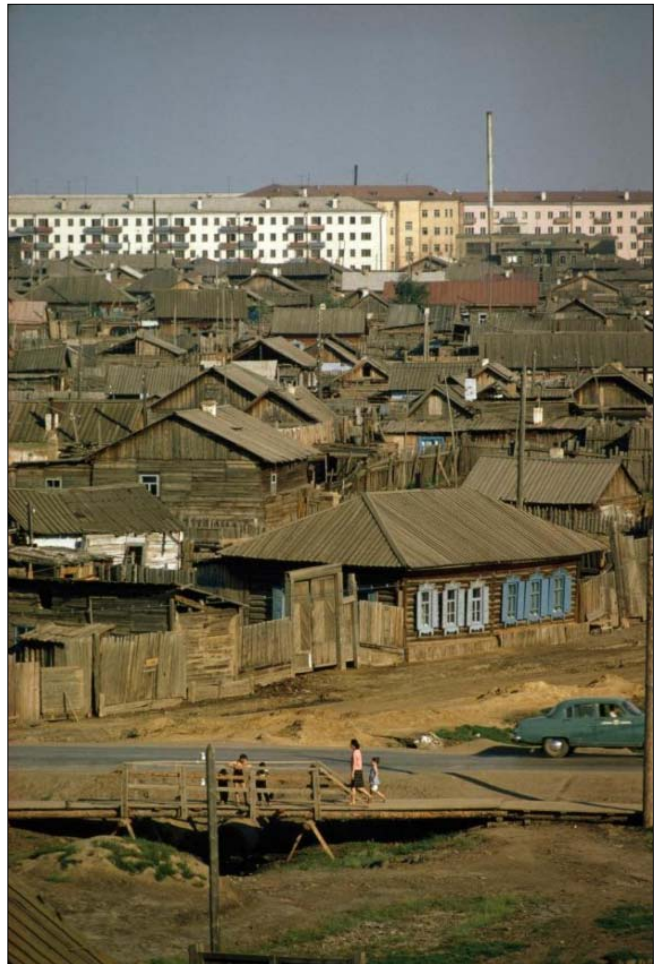

технікою – і в кращому разі вони згодом самі в порядку добровільно-примусових суботників саджали якісь дерева, кущі і так далі.

Ну і моя улюблена вишенька на торті – місто Якутськ, алмазна, так би мовити, столиця ССРСР і нинішньої Росії. На задньому плані – забудована будинками вулиця, яку показували в «офіційних репортажах» про місто, а на передньому плані можна побачити те, як насправді жила величезна частина населення космічної наддержави ...

На цьому знімку зафіксоване життя советської провінції – села в Іркутській області. У кадрі діти з якогось місцевого дитячого садка або початкової школи – але набагато цікавіший задній план. Якесь похиліні будинки, збудовані ще за царя Гороха і якісь страшні паркани. До речі, зверніть увагу, що у багатьох дітей в кадрі якісь зовсім дорослі особи з відбитком туги.

Такі справи.

Максим МИРОВИЧ
Переклад з російської

Місто Братськ. На цій світлинці Дін Конгер зобразив будівництво советських «хрущовок» з гівняними безкоштовними квартирами всередині. Зверніть увагу, що ніякого благоустрою до «хрущовок» не додавалось – людей заселяли в будинки, що стояли фактично в голому незатишному полі, розритому будівельною